

ONBEPAALE VOORNAAMWOORDEN of INDEFINIETE PRONOMINA

1. Bijvoeglijk en zelfstandig gebruik

- (1a) **Sommige** mensen vergeten **sommige** dingen niet gemakkelijk.
- (2a) **Andere** tijden, **andere** zeden.
- (3a) **Alle** wegen leiden naar Rome.
- (4a) **Elk** huisje heeft zijn kruisje.

- (1b) **Sommigen** zijn nooit te oud om te leren, **anderen** leren het nooit.
- (2b) **Ieder** weet best waar hem de schoen wringt.
- (3b) **Velen** zijn geroepen, maar **weinigen** uitverkoren.

- Net zoals andere voornaamwoorden worden onbepaalde voornaamwoorden (indefiniete pronomina) bijvoeglijk of zelfstandig gebruikt.

- Vergelijk de a-zinnen hierboven waar de indefiniete voornaamwoorden bijvoeglijk gebruikt worden met de b-zinnen.

2. Sommige of sommigen: de uitgang "-n" bij indefiniete voornaamwoorden

- (5a) Zie je die vissen daar? **Sommige** zijn al dood.
- (6a) Zie je die vissers daar? **Sommige** hebben nog niets gevangen.
- (7a) **Sommige** vissers hebben al iets gevangen, maar **de meeste/andere** wachten nog steeds op de eerste beweging van hun dobber.

- (5b) **Sommigen** vinden dat vrouwen achter het stuur minder gevaarlijk zijn dan mannen, **anderen** zijn een andere mening toegedaan.

- Als het indefiniet pronomen NIET naar een persoon verwijst, dan eindigt het NOOIT op "-n".

- Het indefiniet pronomen krijgt een uitgang op "-n" als beide volgende voorwaarden vervuld worden:
 - Het pronomen verwijst naar personen (let op de meervoudsvorm);
 - Het wordt niet elliptisch gebruikt (m.a.w. er wordt geen substantief verondersteld dat in de context aanwezig is).

- Herlees nu de bovenstaande zinnen.
 - In (5a) verwijst "sommige" niet naar personen (maar naar vissen);
 - In (6a) wordt "sommige" elliptisch gebruikt : dank zij de context weten we dat het substantief "vissers" verondersteld wordt. Hetzelfde geldt voor (7a).
 - In (5b) wordt "sommigen" zelfstandig gebruikt en verwijst naar personen.

- Bekijk nog de volgende voorbeelden:
 - (8) Enigen hielden vol, maar de meesten gaven het op.
 - (9) De meeste studenten hielden op, maar enige gaven het op.
 - (10) Sommigen waren ervoor, en anderen ertegen.
 - (11) Sommige leden waren ervoor, maar andere ertegen.

- (12) Ik heb een brief gekregen van ene meneer Lummel.
- (13) Hij deed heel veel voor anderen.
- (14a) Ik heb wat voor je gekocht.
- (14b) Neem nog wat kaas.
- (14c) Ze had wat prullen meegebracht voor de rommelmarkt.
- (15) Ze hebben ons een paar vragen gesteld.

✚ 3. Veel, weinig, de meeste(n)

- (16) In de zomer lopen er veel toeristen rond.
 - (17) Velen zullen het proberen, maar weinigen zullen volharden.
 - (18) Vele renners vonden de tweede bergrit veel te zwaar, maar de meeste kwamen toch binnen de tijdslimiet.
 - (19) Er kwamen weinige bezoekers naar de tentoonstelling.
 - (20) Na de hevige regen bleven slechts weinige tenten onbeschadigd.
 - (21) Bij de schrijftoets had ik de minste fouten gemaakt.
- **Veel** (meer, meest) en **weinig** (minder, minst) worden beschouwd als indefiniete voornaamwoorden of als onbepaalde telwoorden en volgen dezelfde regels als de andere indefiniete voornaamwoorden.
 - Noteer echter dat "veel" als voorbepaling bij een substantief onverbogen mag blijven. Vergelijk zin (16) en (18) hierboven.

✚ 4. Iemand ↔ niemand, iets ↔ niets, ergens ↔ nergens

- De verschillen die je in het Engels vindt tussen "someone/anyone", "something/anything", "somewhere/anywhere" bestaan niet in het Nederlands.
- Zo worden **iemand** / **iets** / **ergens** zowel in een affirmatieve als in interrogatieve zin gebruikt.
 - (22a) Er staat (n)iemand voor de deur.
 - (22b) Kent iemand de tekst van dit liedje ?
 - (22c) Heeft ooit iemand aan uw kinderen gevraagd wat ze willen ?
 - (22d) Er kwam niemand opdagen.
 - (22e) Voor supersnel werken werd nog nooit iemand geflitst.
 - (22f) Beoordeel nooit iemand die je niet kent.
 - (22g) Iedereen kent het probleem, maar niemand heeft de oplossing.
- (23a) Ik heb u nog iets te zeggen.
- (23b) Ik heb vandaag de hele dag niets gedaan.
- (23c) Heb je iets gekocht?
 - [Did you buy anything ?]
- (23d) Wel ja, ik heb iets heel speciaals gekocht voor u.
 - [Yes, I bought something very special for you]
- (23e) Nee, ik heb niets [(niks)] gekocht.
 - [No, I didn't buy anything / I bought nothing]
- Noteer nog even dat "niks" informeel is.
 - (24a) Ik moet het ergens hebben gelezen.
 - [I must have read it somewhere]
 - (24b) Ze kon haar sleutels nergens meer terugvinden.
 - [She could not find her keys anywhere]
- Noteer dat **(n)iemand** en **(n)iets** deel uitmaken van de indefiniete substantivische categorie en zich dan ook navenant gedragen: ze staan achteraan in het middenstuk van de zin.
- "**Ergens**" en "**nergens**" zijn onbepaalde bijwoorden van plaats.

✚ 5. Al, alle, allen, allemaal

- (25) Ik heb al zijn boeken gelezen.
 - (26) Rachel heeft al de melk / al haar melk opgedronken.
 - (27a) Ik heb alle boeken van Douglas Kennedy gelezen.
 - (27b) Ik heb al de boeken van D. Kennedy gelezen.
 - (28) Yves, Bert en Bart? Ik vind ze alle drie schuldig.
 - (29a) Alle leerlingen vonden het examen te moeilijk.
 - (29b) Al de leerlingen vonden het examen te moeilijk.
 - (30) Ze zijn allen vertrokken om één uur of acht.
- Vertaal de bovenstaande zinnen in je moedertaal en let heel aandachtig op de verschillen tussen **alle** en **allen**, en de gelijkenissen tussen **al de** en **alle**.
- Het blijkt verder:
- (i) dat een **telbaar substantief in het meervoud** voorafgegaan kan worden door:
 - **alle** : Alle kaarten moeten verkocht worden.
 - **al de, al die, al deze** : al de kaarten / al deze kaarten / al die kaarten
 - **al + possessief pronomen** : al onze kaarten, al hun kaarten, al je kaarten, ...
 - (ii) dat **een niet telbaar de-woord** dezelfde mogelijkheden heeft:
 - alle liefde, al de liefde, al mijn liefde
 - (iii) en dat **een niet telbaar het-woord** voorafgegaan kan worden door
 - **al het / al dit / al dat** : al het geld / al dit geld
 - **al + possessief pronomen** : al mijn geld / al zijn geld / al haar geld / al ons geld
- Let er ook op dat **allemaal** alleen zelfstandig gebruikt kan worden, maar dat het zowel naar personen als naar objecten kan verwijzen.
- (31) Ze zijn allemaal vertrokken om één uur of acht.
 - (32) Heb je al de / alle boeken teruggebracht? Heb je ze allemaal / alle teruggebracht?
 - (33) Zijn al de / alle leerlingen vertrokken? Zijn ze allemaal / allen vertrokken?
 - (34) Dat zijn allemaal vriendelijke jongens.
- Allemaal wordt verder nog in allerlei idiomatische uitdrukkingen gebruikt:
- (35) Wat ze zegt is allemaal onzin.
 - (36) Ik kan het allemaal niet begrijpen, maar dat geeft niks.
- Noteer verder nog dat **iedereen** en **alles** alleen zelfstandig gebruikt kunnen worden. **Alles** verwijst naar voorwerpen en **iedereen** naar personen:
- (37) In een toeristische stad is **alles** veel duurder dan normaal.
 - (38) **Iedereen** heeft het recht om voor zijn eigen mening op te komen.

✚ 6. Beide / beiden / allebei

- **Beide(n)** [= both] en **allebei** [= both of you / us / them] worden eerder beschouwd als telwoorden dan als indefiniete voornaamwoorden, maar dat doet eigenlijk niets ter zake.
- **Beiden** verwijst naar personen en **beide** niet.
- **Beide** wordt echter ook bijvoeglijk gebruikt:
- (39) Hij heeft deze winter zijn beide benen gebroken bij het skiën.
 - (40) Ze gaan beiden op reis naar Marokko.
 - (41) Zijn beide ouders zijn intussen al jaren dood.
 - (42) Ze gaan beiden / allebei volgend jaar naar de universiteit.
 - [They are both going to university / Both of them are going to university]
 - (43) Ik heb ze beiden / allebei in de stad ontmoet.
 - [I met them both / both of them in town]
 - (44) Beide broers / de twee broers / de broers gaan allebei naar de universiteit.
 - [Both the brothers go to university]

7. Het indefiniet pronominaal adverbium / het onbepaald voornaamwoordelijk bijwoord

- Het indefiniet pronominaal adverbium heeft twee vormen, nl.
 - prepositie + **iets/niets/alles**
 - **ergens/nergens/overal** + prepositie
 - (45) Dat lijkt nergens op = dat lijkt op niets.
 - (46) Kan je nu een antwoord bedenken dat ergens op zou lijken? (of: op iets)
 - (47) Ik neem overal een beetje van = ik neem van alles een beetje.
 - (48) Je kunt moeilijk overal aan denken = je kunt moeilijk aan alles denken.
 - (49) Gelukkig zorgt ze overal voor = voor alles.
 - (50) Ze bemoeit zich met alles / overal mee.

- We herhalen maar al te graag dat een voornaamwoord achter een voorzetsel principieel alleen naar een persoon kan verwijzen en dat in de andere gevallen een pronominaal adverbium gebruikt wordt.
 - Met **iets / niets / alles** kan een dat dus wél.
 - Dat moét zelfs als ze gebruikt worden als antecedent:
 - (51) Je kunt het repareren **met alles** wat je vindt.
 - (52) Hij zit **op iets** te wachten dat nooit zal voorkomen.
 - (53) Ze was **op alles** voorbereid wat je in een normaal leven kunt meemaken.
 - (54) Dat lijkt zeker niet **op iets** dat je al gezien hebt.